

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

ВІТЮК ДАРІЯ ЛЮБОМИРІВНА

УДК 342.922

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ПРОХОДЖЕННЯ СУДДЕЮ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Ірпінь – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Університеті державної фіскальної служби України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Литвин Олексій Валерійович,
Університет державної фіскальної служби України,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Ігонін Руслан Владиславович,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. Степана Дем'янчука, професор кафедри
кримінального права і правосуддя;

доктор юридичних наук
Жернаков Михайло Володимирович,
Центр політико-правових реформ, експерт.

Захист відбудеться «29» вересня 2016 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 27.855.02 Університету державної фіскальної служби України за адресою: вул. Садова, 55, м. Ірпінь, Київська область, 08201.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, 08201.

Автореферат розісланий «26» серпня 2016 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.О. Мацелик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Визнання України правовою державою передбачає створення ефективного механізму захисту прав і свобод людини та громадянина. Це можливо лише за практичної реалізації в державі теорії поділу влади.

У Конституції України, разом із законодавчою і виконавчою гілками влади, самостійно виділена також судова влада. Основне її завдання - забезпечення законності, справедливості та свободи. Водночас формування європейської держави вимагає вдосконалення та зміцнення незалежної і доступної для населення судової влади. Судова система, по суті, є головною складовою розвитку країни, одним із пріоритетів демократизації суспільства. На приведенні судової системи України у відповідність до європейських стандартів наголошує і Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія). Наявність у державі чесної судової влади є запорукою розвитку демократії та упровадження в країні стандартів і практик Європейського Союзу.

У зв'язку з цим було розроблено та затверджено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів і плану дій щодо її реалізації, прийнято такі Закони України: «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» від 08.04.2014 р. № 1188-VII, «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. № 1682-VII, «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 р. № 192-VIII та ін. На сьогодні актуальними є питання розвитку судової влади, цьому приділяється значна увага, особливо це стосується правового статусу судді та специфіки проходження ним публічної служби.

У Кодексі адміністративного судочинства України окреслено коло осіб, діяльність яких трактується як діяльність публічних службовців. Законодавець відносить до них, разом із політичною, дипломатичною та державною також і професійну діяльність суддів. Незважаючи на це, законодавство про публічну службу є розрізненим, не уніфікованим, перебуває на стадії розвитку. Необхідно зазначити, що законодавство про державну службу і законодавство про політичну та дипломатичну діяльність, розвивається за окремими принципами і правилами, які значно відрізняються.

Значна кількість наукових праць присвячена проблемам публічної служби, проте кардинальних кроків щодо розробки єдиних стандартів, що стосуються публічної служби, її видів, особливостей, донині не здійснено. З іншого боку, паралельно реформується законодавство про судову систему, суддів, їх статус, гарантії тощо.

За останній рік, внаслідок прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів», змінилися підходи до функціонування системи юридичної відповідальності суддів, створюються нові органи в судовій системі України. Усі ці нововведення були спробою створити єдине законодавство, покликане регулювати функціонування судової системи. Проте донині не окреслено статус судді суду загальної юрисдикції як публічного службовця. Осмислення статусу судді суду загальної юрисдикції, специфіка формування суддівського корпусу набувають особливого значення, оскільки це дозволить краще зрозуміти й

вирішити наявні практичні проблеми судової системи нашої держави, вивести їх вивчення на якісно новий теоретичний рівень.

На початку 2014 року в Україні функціонувало 717 судів загальної юрисдикції. Вже на кінець 2015 року в місцевих судах загальної юрисдикції працювало 4 850 суддів. Незважаючи на те, що судді, які працюють у місцевих судах загальної юрисдикції, становлять лише половину всього суддівського корпусу, вони розглядають більше ніж 85 % усіх судових справ. Тому, їх роботу доцільно вважати індикатором стану судочинства в Україні.

У провадженні суддів судів загальної юрисдикції щорічно перебувають мільйони справ і матеріалів. У 2015 році лише місцевими загальними судами було розглянуто 2 млн 686 тис. справ. Зростає не тільки чисельність розглянутих справ у судах загальної юрисдикції України, а й збільшується кількість справ за наслідками апеляційного розгляду (до апеляційних судів у 2015 році надійшло 298,8 тис. справ та матеріалів), по яких були скасовані рішення та призначений новий розгляд. Зазначені тенденції свідчать про зменшення ефективної та якісної складової суддівського корпусу, що, в свою чергу, свідчить про актуальність даного дисертаційного дослідження.

Теоретичним підґрунтям дисертації стали наукові дослідження в галузі судоустрою, загальної теорії права, конституційного права, адміністративного права, галузевих процесуальних наук, здійснені вітчизняними науковцями, такими як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.Ф. Бойко, В.Д. Бринцев, О.В. Гончаренко, Ю.М. Грошевой, М.В. Жернаков, Р.В. Ігонін, М.І. Козюбра, А.М. Колодій, Т.О. Коломоець, В.В. Копейчиков, Н.С. Кузнецова, О.В. Литвин, В.Т. Маляренко, І.Є. Марочкін, Г.О. Мурашин, Н.Р. Нижник, С.В. Подкопаєв, Ю.Д. Притика, С.В. Прилуцький, П.М. Рабінович, О.П. Рябченко, А.О. Селіванов, В.В. Сердюк, О.Ф. Скакун, В.В. Топчій, М.В. Цвік, М.М. Цитович, А.Є. Шевченко та ін.

Науковим пошуком у цій сфері займалися вчені пострадянських країн, зокрема: С.С. Алексєєв, Т.В. Апарова, М.І. Байтін, Д.М. Бахрах, В.Л. Васильєв, А.Б. Венгеров, М.М. Вопленко, А.П. Гуськова, М.І. Клеандров, В.О. Кряжков, М.І. Матузов, Т.Г. Морщакова, П.О. Недбайло, Ю.М. Старілов, М.С. Строгович, Я.Ф. Фархтдінов, Д.В. Фетіщев, Н.М. Чепурнова та ін.

Серед фундаментальних праць, присвячених цим питанням, потрібно виділити дисертацію Л.М. Москвич, присвячену організаційно-правовим проблемам статусу суддів, та дисертацію В.С. Єгорової, присвячену конституційно-правовому статусу суддів судів загальної юрисдикції.

Віддаючи належне розробкам фахівців, варто зазначити, що комплексного дослідження питань, які стосуються адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби до сьогодні не здійснено. Це стримує розробку конкретних заходів щодо покращення ефективності діяльності суддів суду загальної юрисдикції. Водночас в опублікованих працях науковців є цікаві й оригінальні ідеї та пропозиції, що стосуються адміністративно-правових засад

проходження суддею публічної служби, які не залишилися поза увагою автора даного дисертаційного дослідження.

Правове становище суддів при проходженні ними публічної служби, як носіїв судової влади, вимагає серйозного наукового аналізу. Невирішеними залишаються питання реалізації незалежності й незмінності суддів, формування неупередженого суддівського корпусу тощо. У зв'язку з проведенням в Україні судової реформи особливого значення набуває питання відповідальності суддів. Проблема визначення статусу судді при проходженні ним публічної служби набуває більшої актуальності на сучасному етапі розвитку судових органів і їй почали приділяти більше уваги науковці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний дисертантом напрям наукового дослідження належить до пріоритетних у галузі науки адміністративного права. Дисертацію виконано відповідно до Концепції судово-правової реформи в Україні, Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри управління, адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету ДФС України «Правове регулювання управлінської та правоохоронної діяльності в сфері оподаткування» (номер державної реєстрації 0112U001826).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету ДПС України від 20 квітня 2011 року, протокол № 9, розглянута координаційним бюро відповідного відділення Національної академії правових наук України і має позитивний відгук щодо актуальності, коректності формулювання та доцільності дослідження у вигляді дисертації за спеціальністю 12.00.07.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексне вивчення та аналіз адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби та визначення шляхів їх удосконалення.

У ході дисертаційного дослідження було поставлено та вирішено наступні завдання:

- проведено дослідження елементів системи судів загальної юрисдикції України та принципів побудови цієї системи;
- сформульовано загальні засади адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції;
- визначено й проведено аналіз системи судів загальної юрисдикції в Україні;
- виявлено специфіку адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції як публічного службовця;
- визначено структуру та зміст адміністративно-правових принципів проходження суддею публічної служби;
- окреслено дисциплінарну відповідальність судді суду загальної юрисдикції;

– проведено аналіз зарубіжного законодавства, що регулює адміністративно-правові відносини у сфері проходження суддею публічної служби;

– сформульовано конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, які виникають у зв'язку із проходженням суддею суду загальної юрисдикції публічної служби.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади проходження суддею публічної служби.

Методи дослідження обрані з урахуванням мети і завдань дослідження, його об'єкта і предмета. Методологічну основу дисертаційного дослідження склала сукупність методів і прийомів наукового пізнання, які використано як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (порівняння та узагальнення, аналіз і синтез, індукція й дедукція та ін.). У нерозривній єдності з основними загальнонауковими методами застосовано і приватнонаукові методи, такі як: системно-структурний, статистичний, порівняльно-правовий та ін. Дослідження системи судів загальної юрисдикції в Україні та принципів проходження суддею публічної служби, поглиблення їх понятійного апарату здійснювалося за допомогою логіко-семантичного методу (підрозділи 1.1 та 1.3). Компаративний метод використано при аналізі публічної діяльності судді та визначенні шляхів удосконалення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби (підрозділи 1.2 та 3.2). За допомогою методу аналізу і синтезу, системно-структурного методу, класифікації та групування визначено специфіку адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції (підрозділи 2.1 та 2.2). Спеціально-юридичний метод застосовано для розкриття специфіки підстав та процедур відповідальності судді суду загальної юрисдикції (підрозділ 2.3). Порівняльно-правовий метод використано при аналізі та порівнянні вітчизняного й зарубіжного досвіду регулювання відносин у сфері проходження суддею публічної служби (підрозділ 3.1).

Нормативну та наукову базу дослідження складають Конституція України, інші закони України та підзаконні акти. У процесі дисертаційного дослідження, враховуючи комплексний характер проблеми, використано наукові праці вчених у галузі адміністративного, конституційного, кримінального, кримінально-процесуального права та теорії держави та права, а також статті публіцистичного характеру в друкованих засобах масової інформації.

Емпіричну базу дослідження склали матеріали державної статистики, дані відомчої звітності та судової практики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового статусу суддів суду загальної юрисдикції. На підставі всебічного аналізу адміністративно-правових засад проходження суддею суду загальної юрисдикції публічної служби розроблено ряд висновків та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у цій

частині. Так:

вперше:

- визначено оптимальну модель адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції як комплексну юридичну конструкцію, яка обумовлює основні аспекти правового положення судді в державі та представлена сукупністю його прав та обов'язків, встановлених з метою забезпечення прозорого розгляду справ при здійсненні правосуддя;

- запропоновано авторську класифікацію системи прав судді суду загальної юрисдикції, зокрема поділ на судові, навколосудові і позасудові права;

- надано авторську класифікацію обов'язків судді суду загальної юрисдикції на судові, навколо судові і позасудові та запропоновано розподілити їх на дві групи: пасивні обов'язки та активні обов'язки;

удосконалено:

- систему вимог, які висуваються до судді при проходженні ним публічної служби;

- рекомендації щодо вдосконалення законодавства України, яке регламентує процедуру підбору кандидатів у судді і призначення (обрання) їх на посаду з урахуванням специфіки проходження суддею публічної служби в країнах ЄС;

- пропозиції змін до Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які стосуються адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби, а саме: статусу судді, незмінюваності судді, фінансового забезпечення діяльності судді, відповідальності судді тощо.

дістали подальший розвиток:

- характеристика системи судів загальної юрисдикції;

- зміст поняття «адміністративно-правовий статус судді суду загальної юрисдикції» та його складових;

- система адміністративно-правових принципів проходження суддею публічної служби;

- процедура притягнення судді суду загальної юрисдикції до дисциплінарної відповідальності;

- пропозиція покращення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби, внаслідок розробки Службового кодексу або Кодексу про публічну службу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, узагальнення та висновки, які містяться в дисертації, можуть бути використані при проведенні подальших досліджень, присвячених адміністративно-правовим засадам проходження суддею публічної служби:

- *у практичній діяльності* – зроблені під час дослідження висновки при їх використанні на практиці дозволяють покращити процедурні аспекти проходження суддею публічної служби (акт впровадження у практичну діяльність Дарницького районного суду міста Києва від 20 квітня 2016 р.), (акт впровадження у практичну діяльність Господарського суду міста Києва від 12 травня 2016 р.), (акт

впровадження у практичну діяльність Київського окружного адміністративного суду 25 травня 2016 р.);

– у науково-дослідній сфері – як основа для подальшої розробки адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби;

– у правотворчості – сформульовано ряд пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства, зокрема, Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів»;

– у навчальному процесі – при підготовці та проведенні лекційних, семінарських та практичних занять з дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративне судочинство» (акт впровадження від 28 січня 2016 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною працею. Основні положення, висновки, пропозиції, що характеризують наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження, які виносяться на захист, розроблено автором самостійно. Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати роботи обговорювалися на розширеному засіданні кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України. Результати дослідження були оприлюднені та доповідалися на трьох міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Сучасні держава і право: теорія та практика» (7 грудня 2012 р., м. Ірпінь); «Держава і громадянське суспільство: стан та перспективи розвитку» (14 листопада 2013 р., м. Ірпінь) та «Актуальні проблеми юридичної науки» (23-24 жовтня 2015р., м. Хмельницький).

Публікації. Основні положення дисертації відображені в 10 наукових працях, серед яких 6 наукових статей, опублікованих в юридичних фахових виданнях, затверджених наказом МОН України, одна в іноземному фаховому виданні, та 3 тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації обумовлена метою та предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (200 найменувань). Загальний обсяг дисертації 216 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, в узагальненому вигляді розглянуто значення розробки проблеми дослідження, сформульовано мету і завдання роботи, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію та впровадження, а також інформацію щодо публікацій, структури й обсягу роботи.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні аспекти дослідження адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Система судів загальної юрисдикції в Україні» розглянуто елементи системи судів загальної юрисдикції України та принципи її побудови.

Визначено, що в основі судової юрисдикції лежать три основних принципи: принцип територіальності; принцип спеціалізації та принцип інстанційності. Завдяки принципам, на яких побудована система судів загальної юрисдикції, судова влада характеризується єдністю по відправленню правосуддя. У зв'язку з цим усі суди України не мають спеціального статусу, а розрізняються лише повноваженнями (обсягом компетенції) і предметом відання. Наголошено, що визначення системи судів загальної юрисдикції ускладнюється тим, що донині не вирішено питання щодо принципів, за допомогою яких побудована вся судова система. Так, неправильне розуміння принципу спеціалізації призвело до появи в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» судів загальної юрисдикції, кожен з яких має свою спеціалізацією, замість передбачених ст. 125 Конституції України системи спеціалізованих та загальних судів. Це, у свою чергу, призводить до проблем процесуального характеру під час здійснення судочинства, які потребують комплексного вирішення на рівні законодавчої влади.

Зауважено, що у визначенні поняття, «система судів загальної юрисдикції», не відображено сутності зазначеної системи. Спеціалізація судових інституцій вносить певний дисбаланс до категорії «загальності» цих судів. Водночас, у законодавстві використовується термінологія «місцевий загальний суд», що породжує питання про співвідношення цього поняття з поняттям «суд загальної юрисдикції». Аналіз складових системи судів загальної юрисдикції, надав можливість припустити, що при застосуванні у назві місцевого суду слів «господарський» або «адміністративний» мається на увазі юрисдикція цього суду. Відповідно, місцевим загальним судом буде суд загальної юрисдикції. Для того, щоб усунути таку колізію, запропоновано внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у частині назви категорії «місцеві загальні суди», змінивши її на більш конкретну, що буде окреслювати юрисдикцію суду, наприклад «місцевий суд з цивільних та кримінальних справ». Такі зміни дозволять зробити структурний зв'язок елементів системи судів загальної юрисдикції більш логічним та послідовним.

Встановлено, що під системою судів загальної юрисдикції потрібно розуміти сукупність судів усіх видів, рівнів та юрисдикцій, що утворюють єдине ціле, мають спільне завдання, яким є забезпечення кожному права на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, об'єднані спільним способом реалізації судової влади – правосуддям, та спільною формою його реалізації – судочинством.

У підрозділі 1.2 «Суддя суду загальної юрисдикції як публічний службовець» розкрито: сутність понять «публічна служба» та «публічний службовець»; особливості і відмінності професійної діяльності судді як публічного службовця від інших видів діяльності; основні вимоги, які висуваються до судді.

Доведено, що поняття «публічна служба» є більш містким, воно об'єднує не лише державну службу та службу в органах місцевого самоврядування, але й інші види службової діяльності в публічних організаціях та установах. Основною відмінною ознакою публічної служби визначено її соціальну спрямованість і задоволення суспільних, а не державних інтересів.

Визначено, що окремим видом публічної служби є професійна діяльність судді. Професійна діяльність суддів – це публічна служба, яка визначена спеціальним законодавством, оскільки має ряд рис, що відрізняють її від загального трудового законодавства. Спрямована така діяльність на забезпечення загального публічного порядку та впливає з публічного управління. Суддя суду загальної юрисдикції є публічним службовцем, оскільки його статус передбачений спеціальним законом, в якому регулювання службових відносин судді здійснюється на відмінних від трудового законодавства засадах.

Встановлено, що суддя суду загальної юрисдикції повинен відповідати певним критеріям, які закріплено в ст. 127 Конституції України та продубльовано у ст. 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Законодавством України визначено шість основних вимог, які висуваються до судді: суддею може бути тільки громадянин України; суддею може бути особа не молодша 25-річного віку; суддею може бути особа з вищою юридичною освітою; суддею може бути особа зі стажем роботи у галузі права не менше ніж три роки; суддею може бути особа, яка проживає в Україні не менше ніж десять років; суддею може бути особа, яка володіє державною мовою. Усі вимоги є базовими і поширюються на осіб, які мають бути призначені на посаду судді вперше. Запропоновано внести зміни до ч. 2 ст. 127 Конституції України та викласти її так: «На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший тридцяти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менше ніж п'ять років».

Підрозділ 1.3 «Адміністративно-правові принципи проходження суддею публічної служби» присвячено встановленню та розкриттю змісту адміністративно-правових принципів проходження суддею публічної служби.

Наголошено, що до адміністративно-правових принципів проходження суддею публічної служби потрібно віднести такі: принцип незалежності суддів; принцип недоторканності суддів; принцип незмінюваності суддів; принцип несумісності обіймання посади судді з іншою діяльністю. Незалежність суддів – це один із головних принципів проходження суддею публічної служби, який є основною умовою функціонування судової влади як самостійної гілки влади, та спрямований на захист прав і свобод людини і громадянина, а також на неупереджене здійснення правосуддя. Незалежність судді зумовлює здатність самих суддів, ґрунтуючись на морально-етичних нормах та їх внутрішньому світовідчутті, бути незалежними ні від чого і ні від кого (крім законів України) при здійсненні правосуддя. Недоторканність суддів забезпечує здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом. Недоторканність судді виходить за межі особистої недоторканності, оскільки є

одним із винятків з принципу рівності всіх перед судом і законом. Обмеження принципу недоторканності суддів призведе до втрати самостійності третьою гілкою влади та повної її залежності від виконавчої влади. Встановлено, що недоторканність судді, закріплена в Конституції України та продубльована в інших правових актах, є тією ціною, яку правова держава в особі суспільства повинна платити за існування незалежної судової системи. Незмінюваність суддів – це довічне або безстрокове перебування судді на посаді, а також непереміщення останнього з посади або місця посади без його згоди. Обґрунтовано, що вносити будь-які обмеження до цього принципу неприпустимо, його потрібно лише розширювати, щоб усі судді (незалежно від того, призначені вони вперше чи ні) перебували в більш захищеному становищі. Принцип несумісності полягає у тому, що особи, які займають посади суддів, не можуть обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої. Установлено, що принцип несумісності обіймання посади судді з іншою діяльністю на даний момент не виконує своєї функції. Причиною цього є його законний обхід. Судді, яким не можна займатися бізнесом, оформляють його на своїх найближчих родичів: дружин, чоловіків, дітей.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус судді суду загальної юрисдикції» складається з трьох підрозділів і присвячений встановленню та аналізу складових елементів адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції.

У підрозділі 2.1 «Загальні засади адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції» проаналізовано поняття «правовий статус» та розглянуто особливості адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції.

З'ясовано, що правовий статус – це встановлена нормами права сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, що конкретизує становище суб'єкта права в суспільстві та державі. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки входять до складу правового статусу, всі інші елементи (громадянство, відповідальність, норми, законні інтереси, принципи, компетенція та ін.), визначено як супутні елементи правового статусу.

У поняття включено юридичну конструкцію адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції, яка розкриває основні аспекти правового положення судді в державі та представлена сукупністю його прав і обов'язків, встановлених для забезпечення прозорого розгляду справ при здійсненні правосуддя. Особа отримує адміністративно-правовий статус судді суду загальної юрисдикції лише після настання певного моменту – вступу його на посаду, і позбавляється його після завершення виконання своїх обов'язків на цій посаді.

Основні положення, які стосуються адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції, закріплено в Конституції України та Законі України «Про судоустрій і статус суддів». Крім того, організаційно-правові аспекти діяльності суддів, у тому числі окремі положення, що стосуються їх

правового статусу, виокремлено в указах Президента України, постановах і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, актах Державної судової адміністрації України та інших органів влади.

У підрозділ 2.2 «Права та обов'язки судді суду загальної юрисдикції» розкрито складові елементи правового статусу судді суду загальної юрисдикції, основні організаційно-правові проблеми їх реалізації. Визначено передумови окремих прав та обов'язків судді суду загальної юрисдикції, надано практичні рекомендації, що забезпечують їх реалізацію.

В роботі здійснено класифікацію та детально розглянуто групи прав та обов'язків судді суду загальної юрисдикції. До таких прав віднесено: а) судові – які безпосередньо пов'язані з реалізацією судової функції суддів суду загальної юрисдикції (право на належні умови праці для здійснення професійної діяльності; право на самостійне прийняття рішень у межах своїх повноважень; право на отримання інформації та матеріалів для виконання службових повноважень тощо); б) навколосудові – які пов'язані із забезпеченням реалізації судової функції та діяльності суддів суду загальної юрисдикції (право на суддівський імунітет; право на недоторканність тощо); в) позасудові – які не пов'язані з реалізацією судової функції суддів суду загальної юрисдикції або забезпеченням її реалізації, але входять до змісту статусу суддів суду загальної юрисдикції (право на повагу; право на соціальний захист; право на правовий захист; право на матеріальну винагороду своєї праці; право на поліпшення житлових умов; право на пільги; право на відпочинок тощо). Відповідно, обов'язки класифіковано так: а) які безпосередньо пов'язані з реалізацією судової функції судів загальної юрисдикції (обов'язок своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства; обов'язок винесення законних, обґрунтованих і справедливих судових постанов; обов'язок не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання тощо); б) які пов'язані із забезпеченням реалізації судової функції та діяльності судів загальної юрисдикції (обов'язок судді дотримуватися правил суддівської етики, обов'язок дотримання суддею вимог щодо несумісності; обов'язок звертатися з повідомленням про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя до органів суддівського самоврядування та правоохоронних органів тощо); в) які не пов'язані з реалізацією судової функції судів загальної юрисдикції або забезпеченням її реалізації, але входять у зміст статусу судді суду загальної юрисдикції (обов'язок судді подавати декларацію про свій фінансовий стан; обов'язок судді виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції; обов'язок систематично розвивати професійні навички (уміння), підтримувати свою кваліфікацію на належному рівні, необхідному для виконання повноважень у суді, де він обіймає посаду тощо).

Проаналізовано організаційно-правові проблеми реалізації окремих прав та обов'язків адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції,

запропоновано шляхи їх вирішення, вказано на необхідність чіткого нормативного закріплення переліку прав та обов'язків судді, їх змісту та механізму реалізації.

У підрозділ 2.3 «Дисциплінарна відповідальність судді суду загальної юрисдикції» розглянуто дисциплінарну відповідальність судді суду загальної юрисдикції як різновиду юридичної.

Визначено підстави дисциплінарної відповідальності та перелік стягнень, які можуть накладатись у разі її порушення. Вказано на наявність серед підстав дисциплінарної відповідальності проблемних аспектів: їх дублювання та розмитість викладення. Зазначено, що найбільш проблемним з них є стягнення «переведення судді до суду нижчого рівня», оскільки не зовсім зрозуміло, як така норма повинна діяти, хто і як буде визначати суд, у який пропонується перевести суддю, і чи необхідно для цього видавати Указ Президента України.

Проведено порівняльний аналіз старої та нової редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та виявлено їх негативні та позитивні сторони. Акцентовано увагу на тому, що підстава «допущення суддею не добросовісної поведінки, у тому числі здійснення суддею або членами його сім'ї витрат, що перевищують доходи такого судді та доходи членів його сім'ї; встановлення невідповідності рівня життя судді задекларованим доходам» є неефективною, оскільки оцінку «невідповідності рівня життя судді задекларованим доходам» згідно з діючим в Україні законодавством можуть давати правоохоронні органи, що створює прецедент прописаного в Законі «важелю тиску» виконавчої влади на судову, а це суперечить принципу незалежності суддів.

Зауважено, що, незважаючи на збільшення підстав, за наявності яких суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності, а також кількості дисциплінарних стягнень, основною гарантією незалежності судді була й залишається процедура притягнення його до дисциплінарної відповідальності – дисциплінарне провадження.

Надано правову характеристику стадій дисциплінарного провадження. Наведено статистичні дані щодо надходження скарг (заяв) до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККСУ). Наголошено, що обсяг скарг, які обробляє ВККСУ, є величезним і впровадження новел законодавства, згідно з якими кожна скарга проходить перевірку на прийнятність до розгляду, є досить важливим, оскільки дозволить розвантажити ВККСУ та Вищу раду юстиції зменшивши кількість необґрунтованих скарг.

Розділ 3 «Зарубіжний досвід та шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби» складається з двох підрозділів, в яких розглянуто діяльність європейських держав щодо регламентації проходження суддею публічної служби та надано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби в Україні.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід проходження суддею публічної служби» наголошено, що для окреслення шляхів розвитку адміністративно-правових засад

проходження суддею публічної служби в Україні необхідно здійснити аналіз організації проходження суддею публічної служби в прогресивних європейських країнах. Якісний відбір кандидатів і безперервне підвищення кваліфікації суддів при проходженні ними служби є основною передумовою успішного функціонування судових систем ряду країн.

Здійснено комплексний аналіз досвіду Німеччини в частині проходження суддею публічної служби, розкрито складові її судової системи, до якої входять: суди загальної юрисдикції, які займаються цивільними і кримінальними справами; спеціальні суди, – по одному на кожну сферу юстиції. Відокремленим є суд конституційної юрисдикції – Федеральний конституційний суд. Встановлено, що в Німеччині існує шість судових гілок, кожна з яких керується власними процесуальними нормами. Кожна з цих гілок (крім конституційної) поділяється на дві або три інстанції.

Обґрунтовано, що оскільки Німеччина є федеративною державою, то законодавчі повноваження у ній розподілено між федеральними та регіональними парламентами. Зазначено, що нормативні акти, які регулюють проходження суддею публічної служби, було прийнято не лише федеральним парламентом, а й регіональними парламентами земель. У зв'язку з цим у Німеччині призначення суддів на посади здійснюється трьома різними способами: призначення судді виконавчою владою, призначення парламентом і призначення судовою відбірковою комісією.

Проаналізовано порядок проходження суддею публічної служби в Італії. Встановлено, що в Італії склалася така система судочинства, за якої унеможлиблюється можливість «тиску» на судову систему з боку уряду або зацікавлених груп. На основі цієї системи і побудовано проходження суддею публічної служби, починаючи від моменту зарахування його до кандидатів на посаду судді і закінчуючи моментом виходу на пенсію. Розглянуто італійський досвід «міжрайонних схем», спрямованих на компенсування нестачі персоналу в судах.

Визначено слабкі та сильні сторони німецької та італійської систем призначення суддів на посади. Зауважено, що для вітчизняного законодавця позитивним буде врахування багаторічного досвіду Німеччини та Італії, які виробили сучасний та ефективний процедурний порядок проходження суддею публічної служби.

У підрозділі 3.2 «Вдосконалення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби» зібрано й конкретизовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення вітчизняного законодавства, яке регулює адміністративно-правові засади проходження суддею публічної служби.

Акцентовано увагу на тому, що вдосконалення адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції повинно здійснюватися у рамках вимог сьогодення та європейського вибору України. Зважаючи на це та з урахуванням теоретичних напрацювань проаналізовано специфіку проходження суддею

публічної служби в Україні, запропоновано внести такі зміни до вітчизняного законодавства, яке регулює зазначене питання:

- змінити ст. 126 Конституції України, видаливши з неї норму, яка вказує граничний вік судді, після досягнення якого він звільняється з посади;
- змінити ч. 2 ст. 127 Конституції України щодо кваліфікаційних вимог, які висуваються до кандидата на посаду судді;
- змінити ст. 50 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо повернення розширеного застосування права на повагу до судді;
- доповнити ст. 52 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» нормою, згідно з якою судді повинні визнаватися носіями судової влади в Україні, що здійснюють правосуддя незалежно від законодавчої та виконавчої влади;
- змінити ч. 1 ст. 53 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо безстрокового перебування судді на посаді;
- виключити ч. 1 ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та змінити назву статті стосовно покращення моніторингу за життям судді;
- змінити ч. 1 ст. 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо кваліфікаційних вимог, які висуваються до кандидата на посаду судді;
- змінити ст. 82 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо розширення компетенції Парламенту України, пов'язаної з переведення судді, обраного безстроково, до іншого суду;
- змінити п. 3 ч. 1 ст. 92 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності;
- змінити ч. 1 ст. 99 «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення чіткої регламентації процедури оскарження рішення суддею у дисциплінарній справі;
- доповнити ст. 99 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» частиною 7 щодо надання судді можливості ознайомлюватись із окремою думкою члена органу, який здійснює стосовно нього дисциплінарне провадження;
- змінити ч. 3 ст. 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо гідного матеріального забезпечення судді;
- доповнити Розділ III «Професійні судді, народні засідателі та присяжні» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Главою 4 «Професійна етика судді», в яку перенести норми нині діючого Кодексу суддівської етики та ін.

ВИСНОВКИ

У результаті дисертаційного дослідження вирішено наукове завдання щодо визначення сутності та змісту адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби, виявлення прогалин у правовому регулюванні зазначеної діяльності та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства. Проведене наукове дослідження дало можливість сформулювати наукові положення та рекомендації, що відповідають вимогам наукової новизни, мають значення для науки і практики, а саме:

1. Систему судів загальної юрисдикції визначено як нормативно врегульовану, цілісну, відокремлену та структуровану єдність взаємопов'язаних елементів, яка формується на базі таких принципів як територіальність, інстанційність та спеціалізація. Встановлено, що система судів загальної юрисдикції в Україні є чотирирівневою. Перший рівень становлять місцеві суди. Місцеві суди, у свою чергу, також є системним елементом, що складається з місцевих загальних судів (районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів); місцевих господарських судів (господарських судів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя) та місцевих адміністративних судів. Другий рівень – апеляційні суди, третій – вищі спеціалізовані суди. На останньому рівні перебуває Верховний Суд України, який переглядає рішення судів касаційної інстанції у разі неоднакового застосування ними норм процесуального та матеріального права. Система судів загальної юрисдикції є одним із основних, формуючих компонентів системи вищого порядку – системи судової влади. До основних ознак цієї системи, що надають їй рис впорядкованості, віднесено спільну мету та способи реалізації поставлених перед судами загальної юрисдикції завдань, єдність судів, багаторівневність структури цієї системи, особливий порядок взаємозв'язків як між складовими системи, так і між системою в цілому з іншими системами, зовнішня незалежність від інших систем, особливий порядок створення та динамічний розвиток.

2. Визначено, що основними проблемами, які виникають під час функціонування системи судів загальної юрисдикції, є невизначеність процесуального законодавства щодо питань підсудності та розмежування юрисдикції судів, наявність у термінологічному апараті неузгодженостей у рамках використання понять «суд загальної юрисдикції» та «місцевий загальний суд», статус, повноваження та компетенція найвищого судового органу, надання на законодавчому рівні повноважень щодо утворення й ліквідації судів та призначення суддів тим державним органам, до компетенції яких, згідно з Конституцією України такі повноваження не входять.

3. Під публічною службою потрібно розуміти діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств і установ усіх форм власності, спрямовану на надання соціальних послуг населенню країни та реалізацію інтересів суспільства. Зауважено, що, не зважаючи на наукове трактування поняття публічної служби, на нормативному рівні подано лише перелік видів діяльності, які розуміються як публічна служба. Визначено, що окремим видом публічної служби є професійна діяльність судді. Професійна діяльність суддів є публічною службою, яка спрямована на забезпечення загального публічного порядку та впливає з публічного управління. Суддя суду загальної юрисдикції є публічним службовцем, оскільки його статус передбачений спеціальним законом, в якому регулювання службових відносин судді здійснюється на відмінних від трудового законодавства засадах.

4. Установлено, що у демократичній державі проходження суддею публічною служби повинно ґрунтуватися на певних адміністративно-правових

принципах, зокрема: принцип незалежності суддів; принцип недоторканності суддів; принцип незмінюваності суддів та принцип несумісності обіймання посади судді з іншою діяльністю.

5. Адміністративно-правовий статус судді суду загальної юрисдикції зумовлений не лише функціями, які покладено на судові органи України, але й досвідом правового регулювання статусу суддів та їх місцем і призначенням у державному механізмі.

6. Права, надані судді, мають дві взаємозалежні ознаки: по-перше, ці права належать суддям у зв'язку з їх особливим становищем. Вони зумовлені самою функцією здійснення правосуддя; по-друге, ці права спеціально закріплюються в нормативно-правових актах, як такі, що належать суддям. Використовуючи правосуддя як критерій розподілу прав судді, виокремлено три види прав судді суду загальної юрисдикції: судові, навколосудові і позасудові. Аналіз окремих прав судді суду загальної юрисдикції надав можливість стверджувати, що більшість з них мають декларативний характер у зв'язку з відсутністю законодавчо закріпленої процедури їх реалізації, недостатнім фінансуванням або ігноруванням. Доведено необхідність законодавчого закріплення повного переліку службових прав судді, визначення їх змісту та порядку реалізації, а у випадку порушення таких прав – ефективний спосіб їх захисту.

7. Суддя при здійсненні правосуддя має не лише можливість використовувати права, але й повинен виконувати всі покладені на нього обов'язки. Обов'язки судді суду загальної юрисдикції перебувають у прямій залежності від його прав. Запропоновано поділити обов'язки судді суду загальної юрисдикції на дві групи: обов'язки суддів, зміст яких становлять пасивні вимоги (пасивні обов'язки) та обов'язки суддів, зміст яких становлять активні вимоги (активні обов'язки). Виходячи із запропонованої класифікації прав судді суду загальної юрисдикції, обов'язки також запропоновано класифікувати на судові, навколосудові та позасудові. Обґрунтовано необхідність покласти на суддів лише ті обов'язки, які не будуть перешкоджати здійсненню ефективного та неупередженого правосуддя. Визначено, що одним із факторів підняття довіри до судових органів з боку населення України може стати підвищення державних гарантій реалізації суддівських обов'язків. Значною мірою це має відбуватися не внаслідок посилення юридичної відповідальності суддів, а завдяки аналізу їх особистісних характеристик та визначення впливу цих характеристик на процес виконання суддею своїх службових обов'язків.

8. Визначено, що дисциплінарна відповідальність суддів є самостійним видом їх юридичної відповідальності та містить усі ознаки загальної відповідальності. Закріплення на законодавчому рівні такого специфічного виду відповідальності суддів за порушення, зокрема, меж здійснення судової влади є важливим засобом підвищення ефективності їхньої діяльності, належного виконання суддями покладених на них обов'язків і, як наслідок, забезпечення прав та інтересів громадян і держави.

9. На підставі аналізу досвіду проходження суддею публічної служби в країнах ЄС встановлено, що особливістю німецької системи призначення суддів є наявність вираженого механізму функціонування комітетів з виборів суддів, які сприяють більш широкій участі громадськості у процесі відбору кандидатів на посаду суддів, не пропускаючи на посаду суддів недостойних, некваліфікованих або нелояльних кандидатів. Зауважено, що сама система безперервної оцінки молодших суддів покликана гарантувати, що кандидати у професійні судді або на високі посади матимуть найвищі особистісні якості та володітимуть усіма тонкощами юридичної техніки. Встановлено, що для України позитивним буде використання досвіду у цій сфері пов'язаного: з наявністю в німецьких судах практики проведення консультацій безпосередньо із судом щодо призначення того чи іншого кандидата на посаду судді; з використанням критерію лояльності при доборі кандидатів на посаду суддів; з використанням досвіду Німеччини в сфері оптимізації роботи суддів шляхом складання прогнозу очікуваного навантаження на окремого суддю.

10. Італійська система призначення суддів базується на комплексній нормативно-правовій базі, спрямованій на забезпечення незалежності, автономії та об'єктивності правосуддя. Визначено, що для України позитивним буде введення можливості так званої реверсивності посад, яка дозволить досвідченим українським суддям бути призначеними, за їх проханням, у суди нижчестоящих інстанцій. Таке нововведення дозволить розподілити по всій країні суддів з великим досвідом роботи, які зазвичай у середині або в кінці своєї кар'єри працюють безпосередньо в столиці або обласних адміністративних центрах.

11. Обґрунтовано, що основна відмінність між романо-германською та англо-американською правовими системами полягає у різних підходах до незалежності та об'єктивності судової системи. У романо-германській правовій системі, до якої належить і Україна, історично виникла необхідність детальних і чітко прописаних норм права, які регулюють проходження суддею публічної служби. Така необхідність впливає з культурної позиції народу, менталітету його співгромадян, що базуються на недовірі людей до державних органів влади та їх представників. У цілому всі перетворення, які доцільно проводити в Україні, повинні бути спрямовані на зміцнення гарантій незалежності судової влади, недоторканності суддів, їх підпорядкування лише Конституції України та законам України. Одним із факторів підняття довіри до судових органів з боку населення України може стати підвищення державних гарантій реалізації суддівських прав та обов'язків.

12. На основі аналізу специфіки проходження суддею публічної служби в Україні запропоновано внести зміни до вітчизняного законодавства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Вітюк Д. Л. Іноземний досвід правового регулювання місцевих органів державної влади / Д. Л. Вітюк // Південноукраїнський правничий часопис. – 2011. – № 2. – С. 9–13.
2. Вітюк Д. Л. Проблемні аспекти системи судів загальної юрисдикції / Д. Л. Вітюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Т. 2, Ч. II, Випуск 21. – С. 136–140.
3. Вітюк Д. Л. Організаційно-правові форми та методи забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції / Д. Л. Вітюк, Т. П. Яцик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Т. 2, Ч. II, Випуск 21. – С. 202–205.
4. Вітюк Д. Л. Проблемы финансового обеспечения судей судов общей юрисдикции / Д. Л. Вітюк // *legea și viața*. – 2014. – № 6/3 (270). – С. 27–31.
5. Вітюк Д. Л. Правові механізми залучення структур громадянського суспільства до захисту конституційних прав закордонних українців / Д. Л. Вітюк, Т. В. Линник // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – Том 1. – № 13. – С. 40–43.
6. Вітюк Д. Л. Особливості статусу судді суду загальної юрисдикції як публічного службовця / Д. Л. Вітюк // Економіка, фінанси, право – 2015. – № 10/2. – С. 49–52.
7. Вітюк Д. Л. Особливості проходження суддею публічної служби в Німеччині / Д. Л. Вітюк // Економіка, фінанси, право. – 2016. – № 3/1. – С. 40–43.
8. Вітюк Д. Л. Категорія державного будівництва в умовах правової демократії: переосмислення досвіду / Д. Л. Вітюк, С. Ю. Петренко // Сучасні держава і право: теорія і практика: матеріали Міжнар. наук-практ. конф., м. Ірпінь, 07 грудня 2012 р. – Ірпінь, 2012. – С. 22–24.
9. Вітюк Д. Л. Побудова громадянського суспільства – стратегічне завдання нинішнього етапу розвитку України / Д. Л. Вітюк // Держава і громадянське суспільство: стан та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 14 листопада 2013 р. – Ірпінь, 2013. – С. 13–16.
10. Вітюк Д. Л. Деякі особливості проходження публічної служби суддею суду загальної юрисдикції / Д. Л. Вітюк // Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнар. наук. конф., м. Хмельницький, 23–24 жовтня 2015 р. – Хмельницький, 2015. – С. 169–171.

АНОТАЦІЯ

Вітюк Д.Л. Адміністративно-правові засади проходження суддею публічної служби. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2016.

У дисертації здійснено правовий аналіз системи судів загальної юрисдикції в Україні, з'ясовано вимоги, що пред'являються до претендента на посаду судді. Проаналізовано основні термінологічні поняття, такі як «правовий статус», «публічна служба», «публічний службовець» та ін. На основі вивчення наукових та нормативно-правових джерел визначено поняття, зміст та законодавче регулювання адміністративно-правових принципів проходження суддею публічної служби в Україні.

Розкрито юридичну природу, сутність і зміст структурних елементів адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції: права і обов'язки. Дано їх характеристику та класифікацію. У роботі розкрито сутність та механізм дисциплінарної відповідальності судді.

Проаналізовано зарубіжний досвід проходження суддею публічної служби та надано пропозиції щодо можливості його використання в Україні.

У роботі комплексно визначено теоретичні проблеми правового забезпечення адміністративно-правового статусу судді суду загальної юрисдикції. На основі проведеного дослідження сформульовано конкретні пропозиції щодо зміни норм Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів», спрямовані на поліпшення адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби.

***Ключові слова:** адміністративно-правовий статус судді, публічна служба, публічний службовець, проходження публічної служби, права судді, обов'язки судді, дисциплінарна відповідальність судді.*

АННОТАЦІЯ

Витюк Д.Л. Адміністративно-правові основи проходження суддею публічної служби. – На правах рукописи.

Дисертація на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Университет государственной фискальной службы Украины. – Ирпень, 2016.

В диссертации осуществлён правовой анализ системы судов общей юрисдикции в Украине, определены требования, предъявляемые к претенденту на должность судьи. Проанализированы основные терминологические понятия, такие как «правовой статус», «публичная служба», «публичный служащий» и др., сформулированы предложения по решению ряда правовых проблем в данном направлении.

На основе изучения научных и нормативно-правовых источников автором определены понятие, содержание и законодательное регулирование административно-правовых принципов прохождения судьей публичной службы в Украине.

Исследованы юридическая природа, сущность и содержание структурных элементов административно-правового статуса судьи суда общей юрисдикции: права и обязанности. Дана их характеристика и классификация, предложены

направления совершенствования законодательства в аспекте их обеспечения и реализации.

В работе комплексно исследованы теоретические проблемы правового обеспечения административно-правового статуса судьи суда общей юрисдикции. Осуществлён анализ особенностей положения судей в Украине и странах Европейского Союза. Оценена возможность использования положительного опыта европейских стран в сфере обеспечения административно-правового статуса носителей судебной власти. На основе проведенного исследования сформулированы конкретные предложения по изменению норм Конституции Украины и Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей» направленные на улучшение административно-правовых основ прохождения судьей публичной службы.

В работе раскрыты понятия юридической ответственности судей и, в частности, дисциплинарной. Исследован перечень поводов для возбуждения дисциплинарного производства в отношении судей, дана оценка стадий процесса привлечения судей к дисциплинарной ответственности.

Осуществлен анализ критериев, которым должен соответствовать кандидат на должность судьи, а также их соответствие современным требованиям, в том числе в странах Европейского Союза. Установлено, что в демократическом государстве прохождения судьей публичной службы должно основываться на определенных административно-правовых принципах.

В ходе исследования определено, большинство изменений в законодательстве, которые необходимо проводить в Украине, должны быть направлены на укрепление гарантий независимости судебной власти, неприкосновенности судей, их подчинение только Конституции Украины и законам Украины. Одним из факторов повышения доверия к судебным органам со стороны населения Украины может стать повышение государственных гарантий реализации судейских прав и обязанностей.

Ключевые слова: административно-правовой статус судьи, публичная служба, публичный служащий, прохождение публичной службы, права судьи, обязанности судьи, дисциплинарная ответственность судьи.

SUMMARY

Vitiuk D. L. Administrative and legal bases of judges' public service. – Manuscript.

The dissertation for the competition of a scientific degree of Candidate of Science (Law) on a specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – University of the State Fiscal Service of Ukraine. – Irpin`, 2016.

The dissertation represents the legal analysis of the system of courts of general jurisdiction in Ukraine, and the analysis of requirements for candidates for judges. The basic terminology concepts, such as “legal status”, “public service”, “public servant”, and etc., are analyzed. The scientific and legal sources are examined. The definition,

content and legal regulation of administrative and legal principles of judges' public service in Ukraine are offered. The author formulates the above principles, demonstrates the elements of their content, and describes their legal regulation. The dissertation examines the legal nature, content and substance of the structural elements of the administrative and legal status of the judges of the general jurisdiction courts: their rights and duties. The characteristic and classification of rights and duties are given. The dissertation reveals the nature and the mechanism of the judges' disciplinary liability. The paper represents a comprehensive investigation of theoretical problems related to legal regulation of administrative and legal status of the judges of the general jurisdiction courts. Based on the conducted research, the specific proposals as to the amendment of the Constitution of Ukraine as well as to the Law of Ukraine "On the Judicial System and the Status of Judges" aimed at improvement of the administrative and legal bases of judges' public service in Ukraine are given.

***Key words:** administrative and legal status of judges, public service, public servant, judges' rights, judges' duties, disciplinary liability of judges.*

Підписано до друку 25.08.2016 р..

Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк офсетний.

Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Зам. № _____

Видруковано в друкарні

Університету державної фіскальної служби України.
08201, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31